

KITEKINTÉS

Az UNISIST jövője az Unesco 1973–1978. évi programjában

Az Unesco 1973–1978. évi programjának 2.13-
Tudományos és műszaki tájékoztatás c. fejezete
2063–2093. szakaszait Kondor Imréné fordításá-
ban közöljük.

2063. Az UNISIST Konferencia ajánlásainak megfelelően a legnagyobb fontosságot a következő kérdéseknek tulajdonítanak; a rendszerek közötti kapcsolatok kialakítását szolgáló eszközök fejlesztése, a fejlődő országok információs igényei, a képzési és továbbképzési feladatok.

A program öt fő célkitűzést tartalmaz:

a) A RENDSZEREK KÖZÖTTI KAPCSOLATOK ESZKÖZEINEK FEJLESZTÉSE

2064. További erőfeszítéseket kell tenni a nemzetközi szabványok kialakítására, elterjesztésére, elfogadtatására és a már érvényes szabványok kompatibilitására. Anyagi támogatásban kell részesíteni az időszaki kiadványok nyilvántartására létrehozott párizsi International Serials Data System-et.

2065. A terminológiai és lexikográfiai eszközök fejlesztése érdekében ugyancsak anyagi támogatásban részesítik a tézaurusz- és deskriptor-munkálatokat; a Bécsben felállított International Information Centre for Terminology-t; átfogó osztályozási rendszer kialakítását, egy- és többnyelvű tézauruszok módszerének kidolgozását.

2066. 1973–1974-ben szabványosítási programot dolgoznak ki az információkezelés minden fázisára és megkezdik a rendszerek közötti kapcsolatok szabványosítását. Befejezik és kiadják a UNISIST Reference Manual of Bibliographic Descriptions c. ki-

adványt. Előkészületeket tesznek egy olyan intézmény (clearing house) létrehozására, amely a számítógép alkalmazásával kapcsolatos tájékoztató és tanácsadó funkciót tölti majd be. Géppel olvasható nyilvántartás készül a világon működő jelentős referáló és indexelő szolgáltatásokról.

2067. 1975-1978 között a nyilvántartás alapján megtervezik az egymáshoz kapcsolódó referáló szolgáltatások világrendszerét. Tovább folytatják a rendszerek összekapcsolása érdekében a szabványosítást. A természet- és műszaki tudományok átfogó osztályozási rendszerének tervezetét dolgozzák ki az információ-visszakeresés céljára.

b) AZ INFORMÁCIÓÁTVITEL FEJLESZTÉSE

2068. Erőfeszítéseket tesznek a természettudományi és műszaki információk hatékonyabb átviteli formáinak kialakítására.

2069. Támogatásban részesítenek egy hosszútávú tanulmányt, amely a hatékonyság szempontjából vizsgálja az információátvitel csatornáinak intézményi vonatkozásait: az általános könyvtárakat, szakkönyvtárakat, dokumentációs központokat, referáló és indexelő szolgáltatásokat, információ- és adatelemző központokat. A kapott eredmények alapján javaslatot készítenek a szükséges teendőkre és az ütemezésre. A speciális használók igényeinek kielégítésére előmozdítják és koordinálják a szakosított információ-elemző és adatközpontok kialakítását.

2070. 1973-1974-ben kialakítják a szakkönyvtárak és a dokumentációs központok világméretű együttműködését, megteremtik a folyamatos kapcsolatok alapjait, a következő két évben pedig kialakítják a hálózatokat.

2071. A program keretében foglalkoznak a referáló és indexelő szolgálatokból létrehozandó integrált, gépesített világrendszer létrehozásához szükséges koordinálás kérdésével is. Anyagi támogatásban részesítenek egy erre alkalmas nemzetközi szervezetet, hogy kidolgozza a legjelentősebb referáló és indexelő szolgáltatások "input"-jainak kompatibilissé tételét.

2072. Anyagi lehetőséget biztosítanak az ICSU (International Council of Scientific Unions = Tudományos Egyesületek Nemzetközi Tanácsa) keretében működő CODATA-nak (Committee on

Data for Science and Technology = Természettudományi és Műszaki Adatok Bizottsága) az adatkezelés és értékelés általános módszereinek kidolgozására, a kvantitatív adatközpontok hálózati kapacitásának elemzésére, az információelemzés központjait illetően (ezek feladata a szemlék, kutatási helyzetképek összeállítására, Ford.) világméretű felmérések megkezdésére.

2073. 1975-1976-ban befejeződnek a működő referáló és indexelő szolgáltatásokról készülő tanulmányok és a reform célját szolgáló elemzések. Folytatják az e szolgáltatások inputjainak kompatibilissé tételére szolgáló munkálatokat, és terveket készítenek az információelemzés központjainak fejlesztésére.

2074. 1977-1978-ban, az input-terv keretében, a világméretű, hatékony koordináció előfeltételeként, kidolgozzák a referáló és indexelő szolgáltatások között a munkamegosztást biztosító egyezményeket. Sor kerül a tájékoztató szolgáltatásokról készült tanulmányokból következő módosításokra, valamint a kvantitatív adatközpontok hálózati kapacitásának növelésére.

c) SZAKKÉPZETT TÁJÉKOZTATÓ GÁRDA KIALAKÍTÁSA

2075. Nagy gondot fordítanak különösen a fejlődő országok tájékoztatási szakembereinek és a használóknak képzésére és továbbképzésére.

2076. Egyetemi tanfolyamokon és továbbképző munkacsoportokban megkezdődik a tájékoztatás elméleti és gyakorlati szakembereinek, valamint a használóknak kiképzése. A tudományos kiadványok színvonalának emelése érdekében anyagi támogatást nyújtanak a természettudományi és műszaki folyóiratok szerkesztőit összefogó egyesületek létrehozásához, tudományos egyesületeknek az információátvitelbe való bekapcsolásához, kézikönyvek és szakmai kalauzok kiadásához, a primér és szekundér irodalom közötti kapcsolatok erősítéséhez. A tudományos és műszaki tájékoztatás fejlődési tendenciáinak felismerése érdekében kiértékelik a folyamatban lévő tájékoztatástudományi kutatásokat.

2077. 1973-1974 legfontosabb teendője az egyetemi szintű képzés tantervi irányelveinek kidolgozása; 1975-ben kiadandó nemzetközi tájékoztatástudományi kézikönyv elkészítése; szakosított tájékoztatási tanfolyamok szervezése; szerkesztői egyesületek megalakítása. A következő két évben ez a program folytatódik.

d) A TUDOMÁNYOS TÁJÉKOZTATÁS
IRÁNYELVEINEK ÉS STRUKTURÁJÁNAK
FEJLESZTÉSE

2078. A legfontosabb teendők:

1. Irányelvek kidolgozása annak megkönnyítésére, hogy a tagállamok kialakíthassák tudományos tájékoztatási politikájukat.
2. A tagállamok támogatása országos tájékoztatási rendszerük, országos szintű hálózataik és országos koordináló szerveik kialakításában.
3. A nemzetközi szintű információátvitel adminisztratív korlátainak csökkentése.

2079. 1973-1974-ben megkezdődik a tagállamok tájékoztatási rendszereinek, információforrásainak és -szükségleteinek széleskörű vizsgálata. Szorosan együttműködve a tagállamokkal és a kormányközi szervekkel kidolgozzák és közreadják a nemzetközi tudományos tájékoztatási politika irányelveit.

2080. A Kommunikációs Osztálynak a szabad információáramlást segítő részlegével szoros együttműködésben, a megfelelő nemzetközi szervezetek segítségével megkezdik a tudományos információk áramlását gátló körülmények vizsgálatát. Egy másik tanulmány a tudományos tájékoztatás árpolitikáját vizsgálja majd.

2081. Az 1975-1978-as években, az 1973-1974-ben elkészült tanulmányok alapján és az UNDP (United Nations Development Program = Egyesült Nemzetek Fejlesztési Programja) segítségével megindul a tagállamok szervezett támogatása olyan nemzeti tájékoztatási szervek létesítése érdekében, amelyek irányítják és elősegítik a tájékoztatási erőforrások és szolgáltatások fejlesztését.

2082. A tagállamokkal együttműködve erőfeszítéseket tesznek nemzetközi orientációju országos tájékoztatási központok láncolatának létrehozásáért.

2083. A nemzeti tudományos tájékoztatási irányelvek és a regionális együttműködés kialakítása érdekében több regionális értekezletet szerveznek.

e) A TAGÁLLAMOK TÁMOGATÁSA

2084. Az előző programok keretében a fejlődő országoknak nyújtandó segítség kiegészítéseként különleges gondot fordítanak ezeknek az országoknak speciális információigényeire.

2085. Legfontosabb teendők:

1. Azon nemzetközi erőfeszítések koordinálása, amelyek célja a fejlődő országok segítése a tudományos és műszaki tájékoztatás területén.
2. Az egyes országok tudományos és műszaki információszükségletének megállapítása.
3. A nemzeti és regionális programok kidolgozásának és a jogos anyagi igényeknek támogatása.
4. Tájékoztatási szakemberképző központok létrehozása.
5. Ösztöndíj-programok kidolgozása tájékoztatási szakemberek részére.

2086. Szorosan együttműködve a tudománypolitikai programokkal, felmérik az országos és regionális információszükségletet. A hangsúly általában nem a különféle fajta dokumentumok és adatok azonnali beszerzésén, hanem az aktuálisan szükséges tudományos és műszaki információk átvitelén lesz. Ennek érdekében szoros kapcsolatot tartanak majd fenn az UNCTAD-dal és az UNIDO-val. A tudományos és műszaki tájékoztatás színvonalának mérésére megfelelő módszereket dolgoznak ki.

2087. Számos, lehetőleg regionális szintű kísérleti vállalkozással vizsgálják meg, hogyan lehet a leghatékonyabban összekapcsolni a fejlődő országokat a tudományos és műszaki információk legfontosabb forrásaival.

2088. 1973-1974-ben, együttműködve az Unesco Field Science Offices-szal, országos és regionális felméréseket végeznek a fejlődő országok információszükségletének megállapítására. Ezt a tevékenységet a következő kétéves időszakban még jobban elmélyítik.

2089. AZ UNISIST így fokozatosan olyan fórummá válhat, ahol ismertetik és megvizsgálják - szervezetükre és intézményi hátterükre való tekintet nélkül - a fejlődő országok tudományos és műszaki tájékoztatási támogatására szolgáló programokat, az átfogó koordináció érdekében. Ki kell fejleszteni a koordinációhoz szükséges mechanizmust.

2090. A fejlődő országok támogatására globális UNISIST-akcióprogramot dolgoznak ki, s javasolják az UNDP-nek és az ENSZ többi érdekelt intézményének, hogy egyesült erővel hajtsák végre.

AZ UNISIST SZERVEZETE ÉS IRÁNYÍTÁSA

2091. A fent vázolt, a Közgyűlés által jóváhagyandó program megvalósítására, a kormányközi konferencia ajánlásai értelmében az alábbi koordináló és irányító testületek alakulnak:

- Kormányközi Konferencia,
- Irányító Bizottság,
- Tanácsadó Bizottság,
- Végrehajtó Hivatal.

2092. Az Irányító Bizottság és a Tanácsadó Bizottság funkcióit a 17 C/5. sz. dokumentum 2067-2068. pontja határozza meg. A következő Kormányközi Konferenciát 1978-ra tervezik.

2093. Az UNISIST Végrehajtó Hivatalának funkcióját az Unesco Tudományos Dokumentációs és Tájékoztatási Főosztálya fogja betölteni. Ebben a minőségében a Főosztály a Kommunikációs Szektor Dokumentációs, Könyvtári és Levéltári Főosztályával együttműködve segíti a fejlődő országokat tájékoztatási infrastruktúrájuk kiépítésében, növeli a könyvtárak és általános dokumentációs központok szerepét az információk közvetítésében.